

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แบบแผนการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ การใช้ประโยชน์จากรายการข่าวโทรทัศน์และความคิดเห็นที่มีต่อข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบันของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ ทำการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มและการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 40 คน ซึ่งแบ่งเป็นชาย 20 คน และหญิงอีก 20 คน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา การวิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ และใช้การสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อข่าวโทรทัศน์ และการใช้ประโยชน์จากรายการข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมการรับชมรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ

การวิจัยเรื่องนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรข่าวสารในส่วนของทางเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ ประกอบกับแนวคิดเรื่องปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการใช้สื่อของผู้รับสาร สรุปได้ดังนี้

ลักษณะการชม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95) ดูรายการข่าวโทรทัศน์ที่บ้านตนเองเพราะต่างก็มีเครื่องรับโทรทัศน์ในครอบครอง ครอบครัพละ 1 เครื่อง มีเป็นส่วนน้อยที่ยังต้องอาศัยอยู่กับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 2.5) และดูที่ร้านค้าในหมู่บ้าน (ร้อยละ 2.5) เนื่องจากไม่มีเครื่องรับโทรทัศน์เป็นของตนเอง แสดงว่าในชนบทนั้นแทบทุกครัวเรือนต่างก็มีโทรทัศน์เป็นของตนเองและเนื่องจากแต่ละบ้านส่วนใหญ่มีโทรทัศน์เครื่องเดียว ลักษณะการดูโทรทัศน์ในชนบทจึงเป็นการดูกันเป็นกลุ่มกับสมาชิกในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดูรายการข่าวโทรทัศน์เป็นประจำ (ร้อยละ 80) โดยชมข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำทุกคน เนื่องจากเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุด เป็นช่วงที่เลิกงานกลับบ้านแล้วและมีเวลาว่างเพื่อพักผ่อนหรือทำงานอื่นๆตามอัธยาศัย กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีพฤติกรรมการชมรายการข่าวโทรทัศน์แบบไม่เป็นประจำมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ผู้ชายให้เหตุผลว่าเวลากลับบ้านไม่แน่นอน ส่วนผู้หญิงให้เหตุผลว่าต้องทำงานบ้าน แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในของแต่ละเพศที่แตกต่างกันมีส่วนส่งผลต่อความแตกต่างทางพฤติกรรมของการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของเพศหญิงและเพศชาย กล่าวคือ โดยธรรมชาติแล้วผู้หญิงชอบเรื่องที่เขาๆ ไม่เครียด ผู้หญิงบางส่วนจึงไม่ชอบชมรายการข่าวมากนัก แต่ชอบชมรายการบันเทิง เช่น ละครโทรทัศน์มากกว่า ดังนั้นผู้หญิงจึงไม่ได้ให้ความสำคัญหรือสนใจว่าจะต้องติดตามชมรายการข่าวเป็นประจำ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเรื่อง “โทรทัศน์กับความเป็นเพศ (Television and gender)” ของ David Morley (1990) ที่พบว่ามิชอบสังเกตระหว่างรูปแบบรายการโทรทัศน์กับความเป็นชายและความเป็นหญิง ผู้ชายจะชอบรายการโทรทัศน์ที่เน้นความเป็นจริง (factual programmes) เช่น ข่าว มากกว่าผู้หญิงที่ชอบเรื่องแต่งเรื่องเพื่อฝัน (fictional programmes)

อย่างไรก็ตามปัจจัยหลักๆที่ส่งผลถึงความแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศชายในประเด็นนี้ได้แก่ ปัจจัยภายนอก(external factor) ต่างๆ ดังนี้ คือ พื้นฐานทางความคิดเรื่องการทำงานของแต่ละเพศ และเรื่องของภาพของผู้หญิงและผู้ชายที่ปรากฏในข่าว สังคมดูเหมือนจะกำหนดให้ผู้หญิงนั้นมองว่าบ้านเป็นสถานที่ทำงานของตน ผู้หญิงต้องรับผิดชอบงานบ้าน ถึงแม้ว่าในสังคมเกษตรกรรมของชนบท จะเห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายต่างก็ต้องออกทำงาน ในเรือกสวนไร่นาเหมือนกัน แต่การติดต่อกับภายนอก เช่นการซื้อขายผลผลิต การซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ มักจะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลเรื่องราวภายในบ้านทั้งหมด ผู้หญิงจึงให้ความสำคัญกับการทำงานบ้านมากกว่า ต่อเมื่อว่างจากงานบ้านจริงๆจึงจะใช้เวลาทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น การดูโทรทัศน์ หรือไม่เช่นนั้นก็อาจจะเป็นในลักษณะที่ดูไปก็ทำงานไปด้วยแทนที่จะปล่อยเวลาให้หมดไป ขณะที่ผู้ชายเห็นว่าบ้านสำหรับตนก็คือสถานที่พักผ่อนหลังจากเลิกงานมา ประจวบกับเป็นเวลาชมข่าวภาคค่ำผู้ชายจึงใช้เวลาว่างนั้นดูข่าวเป็นการพักผ่อนไปในตัว ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ David Morley (1990) ที่ศึกษาพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของผู้ชายกับผู้หญิงพบว่าลักษณะการดูโทรทัศน์ที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายนั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างเพศทั้ง 2 ในสังคม และสถานะที่แตกต่างกัน (different positioning) ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายภายในบ้าน นิยามหลักของบ้านสำหรับผู้ชายนั้น คือ สถานที่เพื่อการพักผ่อนใช้เวลาว่าง (A site of leisure) และสถานที่ทำงานของผู้ชาย คือนอกบ้าน ในขณะที่นิยาม

หลักของบ้านสำหรับผู้หญิงก็คือสถานที่ทำงาน (A sphere of work) ไม่ว่าผู้หญิงจะประกอบอาชีพที่ต้องทำงานนอกบ้านหรือไม่ก็ตาม เมื่อหันมาพิจารณาในส่วนของภาพของผู้หญิงและผู้ชายที่ปรากฏในข่าวโทรทัศน์ จะพบว่าในข่าวปัจจุบันนี้มีจำนวนของผู้หญิงที่เป็นแหล่งข่าว (news source) ค่อนข้างน้อย ข่าวการเมืองก็เป็นเรื่องของผู้ชายเสียเป็นส่วนมาก นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ปรากฏในข่าวก็จะเป็นในด้านลบหรือเป็นเบียดเบียนเสียเป็นส่วนมาก เช่นในข่าวอาชญากรรมที่ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อ ลักษณะที่ไม่เอื้อและไม่สอดคล้องนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงบางส่วนไม่ได้ติดตามดูข่าวเป็นประจำ

สถานีโทรทัศน์ที่ติดตามชมรายการข่าวเป็นประจำ

สถานีโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างติดตามชมรายการข่าวเป็นประจำ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศา เกียวกุล (2538) และนิลาวัลย์ พาณิชย์รุ่งเรือง(2540) ที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสำหรับในกรุงเทพมหานครนั้นสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ก็เป็นสถานีโทรทัศน์ที่คนกรุงเทพมหานครติดตามชมรายการข่าวภาคค่ำเป็นประจำเช่นกัน แต่แตกต่างกันที่เหตุผลของการรับชม คนกรุงเทพมหานครให้เหตุผลในการรับชมว่าเป็นเพราะเสนอข่าวได้รวดเร็วทันเหตุการณ์ หากแต่ชาวชนบทส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าที่ติดตามชมสถานีใดเป็นประจำนั้น เนื่องมาจาก การรับสัญญาณภาพและเสียงได้ชัดเจนเป็นที่ตั้ง รองลงมาได้แก่ ชอบเนื้อหาข่าวที่กระชับ ตามด้วยการเสนอข่าวที่รวดเร็วทันใจ และเสนอข่าวได้ละเอียดเป็นลำดับสุดท้าย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกติดตามชมรายการข่าวจากสถานีโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่งเป็นประจำนั้นจำแนกเป็นดังนี้ คือ ปัจจัยทางด้านเทคนิคและปัจจัยทางด้านคุณภาพของการนำเสนอข่าว

1. ปัจจัยทางด้านเทคนิค ได้แก่ การรับสัญญาณภาพและเสียงได้ชัดเจน เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างติดตามชมรายการข่าวหรืออาจจะรวมไปถึงรายการประเภทอื่นๆด้วยโดยเฉพาะรายการจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าชมเนื่องจากได้รับสัญญาณชัดเจนที่สุดเมื่อเทียบกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ
2. ปัจจัยทางด้านคุณภาพ ได้แก่ คุณภาพของการนำเสนอในที่นี้ คือ เนื้อหาข่าวกระชับ เสนอข่าวได้รวดเร็วทันใจ และเสนอข่าวละเอียด อันเป็นเหตุผลปลีกย่อย รองลงมาจากปัจจัยทางด้านเทคนิค

มีสถานีโทรทัศน์ที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดได้ติดตามชมรายการข่าวรวมไปถึงรายการอื่นๆ ด้วย ก็คือ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ช่อง 11 และไอทีวี ทั้งนี้ก็เนื่องจาก ปัจจัยทางเทคนิคเป็นสำคัญ สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 นั้น กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าไม่สามารถรับสัญญาณภาพได้ชัดเจน จึงไม่มีผู้ใดต้องการติดตามชม สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ก็เช่นกัน การรับสัญญาณไม่ชัดเจนถึงรับไม่ได้เลย ทั้งนี้การจะรับชมรายการจากทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 นั้น ยังจำเป็นต้องติดอุปกรณ์เพิ่มเติมคือ ต้องติดตั้งแผงรับสัญญาณต่างหากอีก 1 ชุด กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่มีผู้ใดได้ติดตั้งแผงรับสัญญาณเพิ่มเลย ส่วนสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนั้น หากต้องการจะรับชม จำเป็นต้องมีการติดตั้งเสารับสัญญาณเพิ่มต่างหากเช่นกัน ในบรรดากลุ่มตัวอย่างจึงไม่มีบ้านใดได้ติดตั้งเสารับสัญญาณเพิ่มทำให้ไม่มีผู้ใดได้รับชมรายการจากทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทั้งนี้พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่เด่นชัดอีกประการได้แก่ ประเด็นปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเป็นสำคัญนั่นเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกเปิดรับนี้ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกตัวผู้รับสาร (Exogeneous factor) ทางเลือกที่มีให้ว่าจะเลือกดูช่องใดถูกลดลงเหลือเพียง 3 ช่องทางจากที่ควรจะมีถึง 6 ช่องทาง การตัดสินใจที่จะเลือกชมจึงถูกจำกัดเสียตั้งแต่ด่านแรกก่อนที่จะเข้าถึงสื่อและเนื้อหาของสื่อได้

ประเภทของข่าวที่ชอบ

ข่าวการเมืองเป็นข่าวที่กลุ่มตัวอย่างชอบมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข่าวอาชญากรรม/อุบัติเหตุ ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ข่าวเกษตร ข่าวในพระราชสำนักและข่าวเศรษฐกิจ สำหรับข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวเกษตรนั้นจัดเป็นข่าวหนัก (hard news) อันเป็นข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความรู้มากกว่าความบันเทิง เป็นเรื่องราวที่ผู้ดูผู้ชมควรจะต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆมาก่อนจึงจะทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่วนข่าวอาชญากรรมอุบัติเหตุ ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ข่าวในพระราชสำนักนั้นจัดเป็นข่าวเบา (soft news) ซึ่งเป็นข่าวที่เป็นเรื่องราวที่เข้าใจง่าย ให้ความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่า ผู้ชมไม่จำเป็นต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆก็สามารถเข้าใจได้ทันที จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษชอบชมข่าวเบาและข่าวหนักในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน โดยเน้นหนักไปที่ข่าวการเมืองและข่าวอาชญากรรมเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ยังพบว่าแม้อันตรายโดยรวมจะมีความชอบข่าวเบาใกล้เคียงกับข่าวหนัก กลุ่มตัวอย่างเพศชายกับเพศหญิงกลับมีความชอบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เพศชายชอบข่าวหนักมากกว่า

ข่าวเบา และเพศหญิงชอบข่าวเบามากกว่าข่าวหนัก โดยผู้ชายชอบข่าวการเมืองมากเป็นอันดับหนึ่ง ในขณะที่ผู้หญิงชอบข่าวอาชญากรรมเป็นอันดับหนึ่ง อาจเป็นเพราะธรรมชาติของเพศชายและหญิงต่างกัน ทั้งรสนิยม สถานการณ์กับพื้นฐานความคิดและจิตใจและการถูกหล่อหลอมจากสังคม ผู้ชายมีแนวโน้มชอบเรื่องราวที่มีเนื้อหาสาระมากกว่า ผู้ชายมักจะรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ผู้ชายจึงชอบดูชอบคิดตามข่าวการเมืองมากที่สุด ในขณะที่ผู้หญิงไม่ชอบเรื่องต้องเครียด ชอบเรื่องเบาๆที่ไม่เรียกร้องการต้องติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยต้องใช้ฐานความรู้ประกอบในการทำ ความเข้าใจผู้หญิงจึงชอบข่าวเบา อย่างข่าวบันเทิง ข่าวอาชญากรรมมากกว่า

การตัดสินใจเลือกชมรายการข่าวโทรทัศน์

ในส่วนของ การตัดสินใจเลือกชมรายการข่าวโทรทัศน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตัดสินใจเลือกชมรายการข่าวโทรทัศน์ด้วยตนเองมีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ชมตามผู้อื่น แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่า ฝ่ายชายจะเป็นผู้ที่เลือกตัดสินใจชมเอง(17 คน)มากกว่าฝ่ายหญิง(4 คน) ในขณะที่ผู้หญิงจะชมรายการข่าวโทรทัศน์ตามผู้อื่นมากกว่าและผู้อื่นในที่นี้ก็หมายถึงสามีของตนเองนั่นเอง สังคมชนบทนั้นเป็นสังคมที่ยังคงไว้ซึ่งความคิดที่ว่าชายเป็นใหญ่ในบ้านอยู่ ผู้หญิงจึงยอมให้ผู้ชายเป็นฝ่ายตัดสินใจเลือก ในกรณีที่ผู้หญิงมีสิทธิเลือกชมรายการเอง (4 คน) นั้น พบว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้ คือ การมีเครื่องรับโทรทัศน์เป็นส่วนตัวของตนเอง (ซึ่งหาได้ยากมากในชนบท) หรือไม่ก็อยู่เพียงลำพังหรือฝ่ายชายไม่อยู่ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องอำนาจกับการควบคุมการเลือกดูรายการโทรทัศน์ (Power and Control over programme choice) ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ของ David Morley (1990) ที่ว่า ผู้ชายจะมีอำนาจเหนือกว่าในการเลือกชมรายการโทรทัศน์ภายในครอบครัว ผู้ชายมักมีสิทธิในการเลือกชมรายการโทรทัศน์ด้วยตนเอง ยิ่งถ้ามีรีโมทคอนโทรลจะไม่ค่อยได้มีผู้หญิงคนใดได้ใช้รีโมทคอนโทรลนั้นนัก เพราะฝ่ายชายมักจะเป็นผู้ผูกขาดการครอบครองนั้นไว้แต่ผู้เดียว เช่นเดียวกับที่สมสุข หินวิมาน(2541) ที่ศึกษาการดูละครโทรทัศน์ในครัวเรือนต่างๆของไทยจากหลากหลายพื้นที่ ตั้งแต่ชานนาในหมู่บ้านชนบทจนกระทั่งครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร พบว่าในเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจแห่งเพศนั้น โครงสร้างสังคมไทยยังคงดำรงลักษณะสังคมแบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) เอาไว้ ฉะนั้นการดูโทรทัศน์จึงเป็นกิจกรรมซึ่งถูกครอบงำโดยเพศชาย (male-dominated)

ปริบทในการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบท

เมื่อศึกษาถึงปริบทในการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบท พบว่า การดูโทรทัศน์ของชาวชนบทเป็นกิจกรรมการบริโภคข่าวสารที่กระทำกันเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85) ชมรายการข่าวโทรทัศน์กับครอบครัว ในที่นี้ปัจจัยสำคัญที่มีผลก็คือ จำนวนของสื่อโทรทัศน์ที่มีไว้ในครอบครองของแต่ละครัวเรือนนั่นเอง กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีโทรทัศน์กันครอบครัวละ 1 เครื่อง ดังนั้นเวลาจะดูโทรทัศน์จึงต้องนั่งดูด้วยกัน ขณะชมรายการข่าวโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.5) จะชมรายการข่าวอย่างเดียว ไม่ได้ทำกิจกรรมอื่น ในขณะที่อีกส่วนจะรับประทานอาหารเช้าไปด้วย (ร้อยละ 40) เนื่องจากเป็นเวลาที่ประจวบกันพอดีกับเวลาการนำเสนอข่าวภาคค่ำ บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวชนบทนั้นเป็นแบบเรียบง่าย สถานที่ตั้งเครื่องรับโทรทัศน์มักจะเป็นพื้นที่ว่างกลางบ้านที่จะเป็นศูนย์รวมสมาชิกของบ้านทุกคน ทั้งดูข่าวโทรทัศน์และรับประทานอาหารเช้าร่วมกัน บางส่วนก็จะทำงานบ้านไปด้วยขณะดูรายการข่าวโทรทัศน์ (ร้อยละ 7.5) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ทำงานบ้านไปด้วยขณะดูรายการข่าวโทรทัศน์เป็นหญิงทั้งสิ้น และไม่พบว่าเพศชายจะทำงานอื่นอันสอดคล้องกับความคิดที่ว่า ที่บ้านสำหรับผู้ชายคือที่สำหรับพักผ่อน ส่วนที่บ้านสำหรับผู้หญิง คือ ที่ทำงาน ดังนั้นการดูโทรทัศน์จึงเป็นกิจกรรมกลุ่มของครัวเรือน เป็นกิจกรรมการรวมตัวของสมาชิกหลายคนที่มีความต่างทั้งเพศและวัย การดูโทรทัศน์ในปริบทของครอบครัวเกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคม (social relations) มากกว่าจะเป็นกิจกรรมของแต่ละปัจเจก หรืออีกนัยหนึ่งการดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมแห่งการรวมตัวของปัจเจกทั้งหลายที่อยู่ในครีวเรือนเดียวกัน (สมสุข หินวิมาน, 2541)

การใช้ประโยชน์จากรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ

การเปิดรับสื่อและเนื้อหาข่าวสารต่าง ๆ นั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย โดยผู้รับสารจะเป็นผู้เลือกรับเนื้อหาต่าง ๆ จากสื่ออย่างมีเหตุผลเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง การศึกษาการใช้ประโยชน์จากรายการข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษนี้ ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการจะศึกษาภายใต้แนวคิดเรื่องการใช้ประโยชน์ทางสังคมจากรายการข่าวโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ทางสังคมจากรายการข่าวโทรทัศน์ดังนี้คือ เพื่อการเรียนรู้ทางสังคมมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อการสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเพิ่มความสามารถ

ในการควบคุมสถานการณ์ และการใช้สื่อเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าสังคมเป็นอันดับสุดท้าย กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ทางสังคมมากที่สุดอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่คนเราต้องการการบอกเล่าถึงเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม บางเรื่องคนเราไม่สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริงทั้งหมด ข่าวโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญเสริมในประเด็นนี้ และเป็นวิธีที่สะดวกและปลอดภัยที่สุด ในส่วนของการสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมนั้น จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวชนบทเป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิมากกว่าคนในเมือง กล่าวคือ สำหรับสังคมชนบทนั้น พื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมค่อนข้างจะแน่นแฟ้นและดำเนินไปด้วยดีอยู่แล้ว แตกต่างจากสังคมเมืองซึ่งมีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากกว่า ความจำเป็นที่จะใช้เนื้อหาข่าวเพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมจึงไม่เห็นเด่นชัดเหมือนกับการใช้ประโยชน์ด้านการเรียนรู้ทางสังคม ส่วนการใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ก็เช่นกัน ลักษณะสังคมชนบทที่ไม่ค่อยมีการแข่งขัน ต่างจากสังคมเมืองที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูง ความต้องการใช้ประโยชน์ในด้านนี้จึงมีค่อนข้างน้อย จะเป็นไปในรูปแบบของการนำเอาเนื้อหาข่าว โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรมมาปรับใช้เป็นข้อมูลเพื่อระมัดระวังรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการใช้ประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าสังคมนั้นมีน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากปริบทการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างแล้วจะพบว่าเป็นการบริโภคข่าวสารกันเป็นกลุ่ม แต่ละครัวเรือนมีโทรทัศน์กันครัวเรือนละ 1 เครื่อง การจะแยกใช้โทรทัศน์เพื่อใช้เวลาส่วนตัวตามลำพังจึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก

1. เพื่อการเรียนรู้ทางสังคม

การใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ทางสังคม เป็นการใช้ประโยชน์ในแง่เพื่อให้ได้รู้จักสังคมและโลกภายนอก เพื่อหาคำแนะนำในการดำเนินชีวิต เพื่อเรียนรู้รายละเอียดเรื่องอ่อนไหวทางสังคม เช่น เรื่องยาเสพติด และเพื่อหาแบบอย่างให้ทำหรือใช้ประโยชน์ตาม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างชาวชนบทมีการใช้ประโยชน์ทางสังคมจากรายการข่าวโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทางสังคมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

- ก. ปัจจัยภายในตัวของผู้รับสาร ที่ต้องการให้มีการบอกเล่าถึงเรื่องราวความเป็นไปรอบๆตัวทั้งในสังคมท้องถิ่นของตนเองและสังคมอื่น บางเรื่องคนเราไม่สามารถรับรู้ได้โดยตรงจากประสบการณ์จริงทั้งหมด จึงต้องอาศัยการเรียนรู้ทางอ้อม โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนซึ่งทำได้โดยสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

- ข. คุณลักษณะของความเป็นรายงานข่าว ที่เป็นการรายงานหรือเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมหรือในสถานที่ต่างๆ ให้ฟังพร้อมมีภาพประกอบให้เห็น เป็นการสะท้อนภาพความเป็นจริงต่างๆ ให้ผู้ชมได้เห็นและรับรู้ ข่าวถูกรับรู้ว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น ผู้ชมจึงน่าจะใช้ประโยชน์จากข่าวในด้านการเรียนรู้ทางสังคมมากที่สุด

นอกจากนี้ พบว่าผู้หญิงจะมีการใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ทางสังคมมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ผู้หญิงจะมีการใช้ประโยชน์จากโทรทัศน์เพื่อแทนการออกนอกบ้าน เมื่อเทียบกับผู้ชายแล้ว ผู้หญิงชาวชนบทมักเป็นฝ่ายที่ต้องอยู่กับบ้านมากกว่า ผู้ชายมีโอกาสไปไหนมาไหนได้มากกว่า การอยู่แต่บ้านก็จำเป็นอยู่เองที่ผู้หญิงจะหันมาใช้ประโยชน์จากโทรทัศน์เพื่อเปิดโลกทัศน์ของตนให้กว้างขึ้น

2. เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม

การใช้ประโยชน์เพื่อการสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการใช้ประโยชน์ในด้านการใช้เป็นเวลาอยู่ร่วมกับครอบครัว และเพื่อให้มีเรื่องราวไปสนทนาพูดคุยกับผู้อื่น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีความต้องการใช้ประโยชน์เพื่อใช้เวลาอยู่ร่วมกับครอบครัวใกล้เคียงกับผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายจะมีความต้องการใช้ประโยชน์ด้านการหาเรื่องราวเพื่อการสนทนาพูดคุยมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิงอาจจะไม่ค่อยตั้งใจและชอบดูรายการข่าวอย่างจริงจังมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายแต่ผู้หญิงก็ชมรายการข่าวโทรทัศน์เพื่อให้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตาภิกับสมาชิกในครอบครัว ประกอบกับเวลาของการดูข่าวภาคค่ำก็เป็นเวลาเหมาะที่จะได้อยู่ร่วมกันทั้งครอบครัว ผู้ชายนั้นมีโอกาสออกนอกบ้านพบปะกับคนอื่นมากกว่า จึงทำให้มีความต้องการใช้ประโยชน์เพื่อหาหัวข้อสนทนามากกว่า

3. เพื่อเพิ่มความสามารถในการควบคุมสถานการณ์

พบว่าผู้ที่มีการใช้ประโยชน์จากการชมรายการข่าวโทรทัศน์เพื่อเพิ่มความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย มีหนึ่งคนที่เป็นผู้มีสถานภาพ จึงต้องใช้ประโยชน์เพื่อรักษาสถานภาพ จะต้องเป็นผู้ที่รับทราบข่าวสารรวดเร็วและก่อนคนอื่นๆ นอกจากนี้พบว่าผู้ใช้ประโยชน์ในด้านการใช้เพื่อควบคุมสถานการณ์ เช่น นำข้อมูลมาปรับใช้เพื่อระวังรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด ทั้งนี้พบว่าข่าวที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านนี้ได้ใช้

คือ ข่าวอาชญากรรมนั่นเอง การดูข่าวอาชญากรรมทำให้ทราบว่าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้างควรจะมีระดับระวังตัวอย่างไร อย่างไรก็ตามก็ดี สังคมชนบทนั้นดำเนินไปแบบเรียบง่าย ไม่เร่งรีบ ไม่ได้เป็นสังคมที่แข่งขันกันรุนแรง ไม่เหมือนในสังคมเมือง ความจำเป็นที่จะใช้ข่าวสารเพื่อการควบคุมสถานการณ์จึงมีค่อนข้างน้อย

4. เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าสังคม

การใช้ประโยชน์จากรายการข่าวโทรทัศน์เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าสังคมในที่นี้คือเพื่อใช้เวลาพักผ่อนตามลำพังนั้นมีค่อนข้างน้อย ในชนบทนั้นบ้านแต่ละบ้าน ครอบครัวแต่ละครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีโทรทัศน์กันเพียงครอบครัวละ 1 เครื่องเท่านั้น การดูโทรทัศน์จึงต้องดูร่วมกัน การดูโทรทัศน์สำหรับชาวชนบทนั้นมักเป็นการบริโภคข่าวสารที่บริโภคกันเป็นกลุ่ม การจะแยกใช้โทรทัศน์เพื่อพักผ่อนตามลำพังจึงมีค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีบทบาทก็คือ จำนวนและความเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ ผู้ที่มีโทรทัศน์เป็นของตนเองเป็นส่วนตัวก็สามารถแยกตัวไปใช้เวลาดูโทรทัศน์ตามลำพังได้

ความคิดเห็นของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษที่มีต่อข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบัน

การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างชาวชนบทที่มีต่อรายการโทรทัศน์นี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยโดยสรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อข่าวจากส่วนกลาง

ข่าวจากส่วนกลางในที่นี้ หมายถึง ข่าวที่แพร่ภาพออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 และไอทีวี โดยจะศึกษาเฉพาะข่าวภาคค่ำและข่าวภายในประเทศ เพราะเป็นรายการข่าวช่วงสำคัญและกลุ่มตัวอย่างทุกคนติดตามชมเป็นประจำมากที่สุด โดยจะจำแนกเป็น ข่าวระดับประเทศเน้นที่ข่าวการเมืองและข่าวเศรษฐกิจระดับประเทศ ข่าวเมืองหลวง ข่าวภูมิภาค และข่าวใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอย่างข่าวเกษตร อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยในส่วนของการรับรู้รายการข่าวโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่ได้ติดตามชมรายการข่าวโทรทัศน์จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ช่อง 11 และไอทีวีเลย เนื่องจากอุปสรรค

เรื่องการรับสัญญาณได้ไม่ชัดเจน ดังนั้นข่าวภาคค่ำที่กลุ่มตัวอย่างได้รับชมจึงได้แก่ ข่าวจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง 9 เท่านั้น

ข่าวระดับประเทศ ได้แก่ ข่าวการเมืองและข่าวเศรษฐกิจ พบว่าในส่วน of ข่าวการเมือง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ข่าวการเมืองส่วนใหญ่นำเสนอแต่เรื่องความขัดแย้ง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาที่ตัวเองนำเสนอ ก็จะพบว่าสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ข่าวการเมืองมีลักษณะการนำเสนอแบบมีมุมแดง มุมน้ำเงิน กล่าวคือต้องมีการแบ่งเป็นฝ่ายที่มีความแตกต่างทางความคิดเห็นตลอด นำเสนอฝ่ายหนึ่งแล้วก็จะตัดภาพให้เห็นอีกฝ่ายหนึ่งที่อยู่ตรงกันข้ามเสมอ สำหรับข่าวเศรษฐกิจนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เป็นข่าวที่ซับซ้อน เข้าใจยาก และส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่เป็นเรื่องไกลตัว มองเห็นความเชื่อมโยงกับตนเองได้ไม่ชัดเจน จึงเลือกที่จะไม่ค่อยสนใจดูเพราะดูไปก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันของตน การเสนอข่าวหุ้นและค่าเงินบาททุกวันเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากเป็นเนื้อหาของเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่แวดล้อมตัวอยู่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการที่กลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยให้ความสนใจข่าวเศรษฐกิจนั้น ก็คือ ปัจจัยในส่วน of เนื้อหาของข่าวที่นำเสนอออกมาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตแบบชาวบ้านของกลุ่มตัวอย่างนั่นเอง

ข่าวเมืองหลวงและข่าวภูมิภาค กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปริมาณและจำนวนการนำเสนอข่าวเมืองหลวงมีมากกว่าข่าวภูมิภาค ข่าวเมืองหลวงจะมีเนื้อหาและรายละเอียดมากกว่า ในขณะที่ข่าวภูมิภาคมีเนื้อหาและรายละเอียดน้อยกว่าและนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในจังหวัดใหญ่ๆมากกว่า เรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นชนบทไกลๆ ทั้งนี้อาจเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการทำข่าวเป็นหลัก ข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นสินค้าที่ต้องมีต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการทำข่าวในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อเปรียบเทียบกับข่าวกว่าที่จะออกไปทำข่าวในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคที่ห่างไกลมากๆ ดังนั้นการทำข่าวในกรุงเทพมหานครจึงเป็นการลงทุนที่ต่ำกว่าแต่ได้ข่าวออกมาเสนออย่างง่ายกว่า นอกจากนี้ในส่วน of ปัจจัยเรื่องกระบวนการคัดเลือกข่าวในขั้นตอนการผลิตข่าว จะเห็นว่า การรายงานข่าวนั้นเป็นการเลือกเรื่องราวหรือเหตุการณ์บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมารายงานสู่สาธารณชน เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะรายงานเหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด เมื่อพิจารณากระบวนการผลิตรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ต่างๆ สถานีแม่ข่ายล้วนตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร หน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายและการวางแผนข่าวก็ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และเมื่อนักข่าวทำข่าวมาแล้วต้องส่งบทข่าวให้หัวหน้าสายหรือบรรณาธิการข่าวตรวจคัดเลือกก่อนพิจารณาออกอากาศอาจเป็นปัจจัยทำให้เกิดความโน้มเอียง

ที่ข่าวในกรุงเทพมหานครจะถูกคัดเลือกให้นำเสนอออกอากาศมากกว่า ประกอบกับข้อจำกัดด้านเวลาของการเสนอข่าวโทรทัศน์ ข่าวจะต้องถูกเลือกให้พอเหมาะกับเวลาในการออกอากาศ ข่าวเมืองหลวงอาจได้รับพิจารณาจัดลำดับความสำคัญให้มาก่อน ส่วนจังหวัดอื่น ๆ นั้นจะต้องมีการเฉลี่ยเวลาเพราะไม่สามารถนำมาออกอากาศได้ทั้งหมด อีกทั้งในแง่ของบุคลากร ปริมาณนักข่าวในกรุงเทพมหานครกับส่วนภูมิภาคของประเทศประกอบกับพื้นที่รับผิดชอบในการหาข่าวที่แตกต่างกันอาจส่งผลต่อปริมาณข่าวที่เข้าสู่กระบวนการคัดเลือกข่าวแต่ละครั้ง ปริมาณข่าวเมืองหลวงที่เข้าสู่กระบวนการคัดเลือกจึงน่าจะมีมากกว่าอันอาจจะส่งผลต่อการคัดเลือกให้ออกอากาศในที่สุด นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานคร การทำข่าวทำได้ค่อนข้างสะดวก มีแหล่งข้อมูล แหล่งข่าวมากมายและเข้าถึงได้ง่าย สะดวกต่อการตามข่าวมาเสนอมากกว่าในส่วนภูมิภาค ผลการวิจัยในส่วนนี้ซึ่งเป็นข้อมูลในส่วนของมุมมองของผู้รับสารสอดคล้องกับงานของคุณากร เพชรคง (2533) ที่ได้วิเคราะห์เนื้อหารายการข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำของไทย พบว่าการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับท้องถิ่นต่าง ๆ นั้นยังเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงและมีปริมาณน้อยกว่าข่าวในเมืองหลวง ลักษณะเช่นนี้ทำให้ชาวชนบททราบเรื่องราวของคนในเมืองหลวงมากกว่าที่คนในเมืองหลวงจะได้รับทราบข่าวสารของคนชนบท และการที่สถานีแม่ข่ายต่างให้ความสนใจผลิตข่าวเมืองหลวงมากกว่า เป็นเพราะใกล้กับสถานที่ตั้งของสถานีทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการผลิตข่าวแต่ละชิ้นไม่ให้สูงเกินไป เพื่อให้การดำเนินการของทางสถานีมีกำไร

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าข่าวเมืองหลวงมีเนื้อหาเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว ไม่ค่อยได้สัมผัสและแทบไม่มีผลกระทบใดๆต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของตน กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวชนบทต่างจังหวัด ไม่ค่อยได้สัมผัสชีวิตสังคมเมือง ลักษณะการติดตามชมข่าวเมืองหลวงและข่าวภูมิกษณนั้นเป็นไปเพื่อต้องการเปิดโลกทัศน์ของตน กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากว่าครั้งไม่เคยมากรุงเทพมหานครเลย สื่อโทรทัศน์จึงเป็นหนทางที่สะดวกที่สุดที่จะสามารถทำความรู้จักกับเมืองหลวง แต่ก็ไม่ได้สนใจชมอย่างจริงจังและออกจะเบื่อในบางครั้งที่รู้สึกว่เสนอมากเกินไป ในส่วนของข่าวภูมิกษณ แม้บางครั้งจะมีแต่เรื่องในจังหวัดใหญ่ๆ แต่ก็ยังมีการนำเสนอภาพและเรื่องราวของท้องถิ่นชนบทออกมาบ้างทำให้ตนได้รับรู้เรื่องราวที่สอดคล้อง คล้ายคลึงกับท้องถิ่นของตนบ้าง กลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสนใจชมมากกว่า จุดนี้เองเป็นประเด็นที่ทำให้การดูข่าวภูมิกษณของกลุ่มตัวอย่างต่างไปจากการดูข่าวเมืองหลวง

ข่าวใกล้ตัว ได้แก่ข่าวเกษตรและข่าวช่วงแปลกจริงหนอของคำรณ หว่างหวังศรีทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เป็นที่น่าสังเกตว่า จากผลการวิจัยในส่วนของพฤติกรรมการรับชมรายการข่าวโทรทัศน์

ทัศนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าอันดับความชอบข่าวเกษตรนั้นอยู่ในลำดับท้ายๆ ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรแต่กลับไม่ค่อยสนใจข่าวเกษตรหรืออย่างไร อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างนั้นมีความต้องการรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตรค่อนข้างมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่มีข้อจำกัดที่ทางเลือกที่จะให้แสวงหาข่าวสารด้านการเกษตรจากรายการข่าวโทรทัศน์มีค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ปริมาณการนำเสนอข่าวเกษตรในช่วงข่าวภาคค่ำที่กลุ่มตัวอย่างติดตามชมเป็นประจำนั้นมีน้อยมากหรือไม่มีเลยสำหรับบางสถานี เช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ประกอบกับภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าวดูเป็นวิชาการเกินไปในสายตาของชาวชนบท ลักษณะการนำเสนอที่สั้นและรวบรัด ไม่ค่อยมีรายละเอียด กลุ่มตัวอย่างจึงเลือกที่จะแสวงหาข่าวสารด้านการเกษตรจากรายการโทรทัศน์ประเภทอื่น คือรายการเพื่อการเกษตรโดยตรงมากกว่า เช่นรายการไม่ลองไม่รู้ ผู้ใหญ่บ้านคำดี เป็นต้น เพราะลักษณะการนำเสนอที่มีมิติของความบันเทิงแทรกอยู่อันเข้ากันได้กับลักษณะนิสัยและรสนิยมของชาวชนบท ส่วนข่าวช่วงแปลกจริงหนอนั้น เนื้อหาของข่าวเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในท้องถิ่น มีลักษณะการนำเสนอที่สนุกสนาน ชวนติดตามเพราะมีมิติของความบันเทิงสอดแทรกอยู่ด้วย เป็นข่าวที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจติดตามชมกันมาก แต่กลับมีระยะเวลาในการเสนอค่อนข้างสั้นมาก จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรและเรื่องราวในท้องถิ่นชนบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนค่อนข้างมาก แต่กลับมองหาข่าวประเภทนี้ไม่ค่อยเจอในรายการข่าวภาคค่ำในปัจจุบัน ในขณะที่ความสนใจในข่าวเมืองหลวงนั้นมีน้อยกว่าแต่กลับมีพื้นที่การนำเสนอมากมายในรายการข่าวโทรทัศน์ จึงกลายเป็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวเมืองหลวงมากกว่าทั้งที่มีความต้องการน้อยกว่า แต่ข่าวที่ต้องการมากกว่ากลับได้รับชมน้อยกว่า

ความคิดเห็นที่มีต่อข่าวท้องถิ่น

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่ได้รับชมรายการข่าวท้องถิ่นจากทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีเลยเพราะรับสัญญาณได้ไม่ชัดเจนและไม่มีการส่งสัญญาณใดได้ติดตั้งแผงรับสัญญาณเฉพาะของทางสถานี จึงไม่มีรายงานความคิดเห็นในส่วนของเนื้อหาและการนำเสนอข่าว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการรับชมรายการต่างๆ โดยเฉพาะรายการข่าวท้องถิ่นจากทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 แต่การจะรับสัญญาณจากศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 นั้นจำเป็นจะต้องติดตั้งแผงรับสัญญาณต่างหากอีก 1 ชุด กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่าย

จ่ายเพิ่มจึงไม่ได้ติดตั้งแผงรับสัญญาณ เป็นเหตุให้ไม่เพียงแต่ไม่ได้รับชมข่าวท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่ยังไม่ได้รับชมรายการทั้งหมดจากทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ด้วย จะเห็นว่าแม้จะต้องการรับทราบเรื่องราวความเคลื่อนไหวต่างๆในท้องถิ่นของตน แต่ข่าวสารนั้นได้มายากผู้รับสารก็ย่อมจะปฏิเสธข่าวสารนั้นก็ไม่ได้ เพราะผู้รับสารนั้นต้องการข่าวสารที่สะดวกในการได้มา (availability) ในบางครั้งผู้รับสารก็มีข้อจำกัดในการเปิดรับข่าวสาร ถึงแม้ว่าข่าวสารนั้นจะเป็นข่าวสารที่ให้ประโยชน์และสอดคล้องกับตน แต่ถ้าข่าวสารดังกล่าวจะได้มาด้วยความยากลำบากหรือไม่สะดวก ผู้รับสารก็ไม่อาจเปิดรับข่าวสารนั้นได้ (พรทิพย์ วรภิกโขคาทร, 2532) อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ กลุ่มตัวอย่างต้องการเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องที่ใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารด้านการเกษตรหรือเรื่องราวในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่รวมถึงท้องถิ่นใกล้เคียง แน่นนอนว่า การที่จะให้สถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางรับผิดชอบนำเสนอให้ครอบคลุมทั้งหมดเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ผู้ที่ควรจะมีบทบาทสำคัญในที่นี้ได้แก่สถานีโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาค แต่กลับพบว่าสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นในที่นี้ ซึ่งได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีกลับไม่สามารถตอบสนองในส่วนนี้ได้

จากผลการวิจัยมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ ลักษณะพฤติกรรมการเลือกดูรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบทนั้นถูกกำหนดด้วยปัจจัยภายนอกตัวผู้รับสาร (Exogeneous factor) เป็นสำคัญ นับตั้งแต่ช่องทางการเข้าถึงสื่อตลอดไปจนถึงเนื้อหาของข่าวที่มีมาให้รับชม ทางเลือกของชาวชนบทมีค่อนข้างน้อย ปัจจัยด้านเทคนิคในเรื่องอุปสรรคการรับสัญญาณและปัจจัยเรื่องค่าใช้จ่ายของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษเป็นตัวจำกัดลดทอนทางเลือกที่จะดูรายการจากสถานีโทรทัศน์แบบ Free TV ที่ควรจะมีสิทธิ์เลือกถึง 6 ช่องด้วยกัน ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 และไอทีวี ลงเหลือเพียง 3 ช่อง ได้แก่ ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง 9 เท่านั้น และเมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของข่าวก็พบว่า เป็นการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมเมืองมากกว่าข่าวที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพความเป็นจริงในชนบทมีการนำเสนอค่อนข้างน้อย เมื่อหันไปพิจารณาสถานีโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาคที่มีการนำเสนอข่าวท้องถิ่น คือ สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี กลับพบว่า อุปสรรคในการรับสัญญาณก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวปิดกั้นทางเลือกของผู้รับสารในชนบทจังหวัดศรีสะเกษในส่วนนี้ไป

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เน้นเชิงคุณภาพและขอบเขตของการวิจัยจำกัดอยู่ในพื้นที่จังหวัดเดียว อาจจะมีการวิจัยในท้องถิ่นอื่นเพื่อนำมาประกอบและเปรียบเทียบให้เห็นภาพของผู้รับสารในส่วนภูมิภาคที่ชัดเจนขึ้น
2. สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ควรจะมีการทำการวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อสำรวจผู้ที่สามารถรับชมรายการจากทางสถานีได้ โดยทำการสำรวจครอบคลุมพื้นที่ให้บริการทั้งหมดทุกจังหวัด เพื่อที่จะทราบจำนวนและขนาดของผู้ที่รับชมได้กับไม่ได้ ให้ทราบว่ากลุ่มผู้ชมที่แท้จริงของสถานีคือคนกลุ่มใด เพราะจากผลการวิจัยพบว่าไม่มีกลุ่มตัวอย่างชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษคนใดได้รับชมรายการจากทางสถานีเลย
3. ระหว่างการวิจัยในครั้งนี้ พบข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทบาทของหอกระจายข่าวของหมู่บ้านต่างๆ กลุ่มตัวอย่างฟังหอกระจายข่าวในช่วงเช้าเป็นประจำ โดยเฉพาะรายการเด่นลำควน ซึ่งหอกระจายข่าวในหมู่บ้านจะถ่ายทอดมาจากวิทยุอีกทอดหนึ่ง เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จากการวิจัยนี้พบว่าชาวชนบทมีความต้องการรับทราบข่าวสารในท้องถิ่นของตนค่อนข้างสูงและยังต้องการให้ข่าวสารในท้องถิ่นของตนมีโอกาสส่งผ่านไปยังท้องถิ่นอื่น สังคมอื่นด้วย จึงควรสนับสนุนให้มีการพัฒนางานหอกระจายข่าวในลักษณะให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นต่อไป